

"بیر و برۆا وهونه، کاتی نازان که نازاد نهبن" (سه عیدی سولتانپور)

خالد نهمین

به خۆیندنهوهی دیوانی حافظ که وتمه ناو دهریایی بیره وه ریه کانم و گه پامه وه بو نزیکه ی سی سال له مه و پیش.

به یاننامه کانی کانونی نوسه رانی ئیران، ته نیا له ناو خه لکی روشن بیردا بلاو نه بوه وه. به لام نه و ساله له م چوار چیه تی په ری و ده ست به ده ست گه یشته ده ستی منیچ. ناوی سه عیدی سولتانپور له ناو پروگرامی کانوندا هاتبوو، هاوڕێتیکم

سه عیدی نه ناسی و من و چه ن که سی ناگاداری "شه وه کانی شیعر ی سالونی گوته" ی تاران کرد.

له نه ولی مانگی میهری سالی 1356 (1976) دا، کانون هه موو شه ویک به رنامه یه کی هه بوو. سالونی نامفی تئاتری گوته جمه ی لی نه برۆا له عاشقانی هونه ر و نه ده ب و شیعر. ده ور و به ری سالونی گوته ش جمه ی لی نه برۆا له ساواکی و جاسوس و کاسه لیس. له بهر نه وه دوچار ی گرفتیک نه بین له گه ل چه ن هاوړی، هه ر شه وی بینجه مان هه لێژارد. چۆنکه له و شه وه دا سه عیدی سولتانپور یه کیک بوو له وانه که شیعر ی ئاراسته نه کرد.

تا نه و کاته که به یاننامه که ی کانونی نوسه ران کوته ده ست م وام نه زانی که سه عید له زیندان یه. خو هه ر واش بوو، هه ر چه فته یه که له وه پیشتر نازاد کرا بوو. سه عیدی سولتانپور له راستیدا هه ر یه که شوړش گێری به توانا، هونه ر په روه ر و قسه زان بوو، به برۆای من، فری نه ما بوو به جیهانی روشنبیری وه، وه نه بیته نه و جیهانه ی به لوه خراب بیته یان پی عارو عیب بیته که خو ی به یه کیک له وان بزانیته. سه عید هه ر له و جیهانوه ده ستی پی کرد. یان با بلین هه ر نه و جیهانه بوو که سه عیدی په روه رده کرد. به لام سه عید خه تی فیکری له گه ل نه واندایه جیاوازی زۆری هه بوو. له بهر نه وه نه و جیهانی به جی هیشت و رویشته جیهانی واقعیه وه. وه ک خو ی نه ولی رویشته ناو زیندانی زه حمه تکیشان، زیندانی ماله بی پیخه ف و بی پیخوره کان.

سه عید، یان له زیندان بوو، یان له گه پان به شوین کریکاری ده رکراو و بیکار و نه رهنجده رانه ی که به خۆینی جگه ر نانیا ن په یدا نه کرد. زۆر جار به یانی زوو سه ریکی نه دا له مه یدانی عه مه له کانو له گه ل نه وانه یان که نه و روژه کاریان ده س نه که وتبوو دیمانه ی نه کرد و له ژیا نیانی نه پرسی. عه باس ئاغای هه ر له ئاوا هه ل و ریکه وتیکدا دۆزیه وه. شانۆی سه رجاهه، یان "نمایش خیابانی عباس آغا" زاده ی بیرو خه یالی سه عید نه بوو.

ژیانی واقعی عهباس ئاغا کریکاری بیکار کراوی کومپانی ناسیونال بوو، که [خاوهنه ئهو کومپانیا ئیستا له لهندنه یهک ملیون یۆند یاره مه تی حیزبه که ی تونی بلیر ئه دا.](#)

بۆ یه کهم جار که شانۆی عهباس ئاغام بینی وام زانی که ئه وانه که یاری ئه کهن هه موو شانۆگه ری تئاترن و کارمه و لیها توو. کاتی که زانیم ئه و که سه که نه قشی عهباس ئاغا ی پی سپی راوه، عهباس ئاغا ی راسته قینه خۆیه تی، و ژنه که شی هه ر ژنه که ی عهباس ئاغا یه و مندا له کانیش هه ر هه موویان مندا لی عهباس ئاغان، چاوم پڕ بوو له فرمی سک. ئه بی سه عید چه ند په نجی له گه ل عهباس ئاغا و ئه و ژن و مندا لانه دا دابیت تا شه رم نه که نو بی نه سه ر جاده و بتوانن ئا و په و له به و جوانیه یاری بکه ن.

شیر و ننی سه عیدی سۆلتانپور بیانو بوو بۆ هاوار کردن، بۆ دهر برینی نا عه داله تی، بۆ به یانی ئاشکرای چه و سانه و چه پا و تالان. سه عید هه رگیز وه ک شاعیر یک ئه و به ها دا ی به نیکۆشانی سیاسی نه یدا به دانانی شیر. په نگه ئه گه ر وا نه بوا یته به ره مه هه ونه ره یه کانی سه عید ئیستا له باری هه وت و شتر زیاتر ئه بوو، هه ر چه ند ئیستاش هه ر که م نین. سه عید ئه و سنوره ی شکاند که له چوار چیوه ی هه ونه رمه ند و نوسه ری کی پۆشن بیردا بمینیتته وه. راسته وه ک و تمان له و یوه دهستی پی کرد، به لام له کار کردن له گه ل عهباس ئاغا دا دوا ی پی هینا.

شه وی پینجه می (شه وه کانی شیر ی گوته) سه فی ساواکیه کانمان به تر سو له رزه وه بری و خۆمان گه یانده سالونی گوته، ئه و که سه که سه عید پای سپارد بوو تا له دم دهرگا به رمان نه گرن هات به پیرمانه وه و له یاسای کۆت و شلوار و کراوات نه جاتی داین و برده مانیه ناو هۆ له که وه.

وی نه ی که له ئه دیبان و نوسه رانی به ناوبانگ، خه تی نه ستعلیق و چه لپا و کلک و کوفی، گۆلچینی شیر ی به ئاوی ئالتون نوسراو، هاوریان ئه کرد ئه و ئه و ئه شوینی هه ونه رمه ندانی واقعه که له ناو خه لکه کاندای به ریزه وه نه بیت ناویان ناهینن. له ئاوا شوینی کدا هستی غه ربیی و شه رم روی تی کرد بووم.

جیگامان نه بوو دانیشین له پالیدیواره که وه به پیوه وه ستاین. کاتی که سه عیدیان بانگ کرد و پۆیشته پشت میکروفونه که و مقۆ مقۆ له ناو دانشتواندا دهستی پی کرد. "ئه مه یه سه عید؟" سلطانپور سلطانپور اینست؟". په نگه زۆربه ی ئه ندامانی کانونی نوسه ران تا ئه و کاته سه عیدیان نه دیبو بیت چونکه سه عید ئه وه ند هه ورو به ری کانوندا نه بوو، یان له زیندان بوو یان له گه رکه فه قیر نشینه کانی تاران به شوین سوژه یه کی تازه دا ئه گه را.

چاویکی خشانده به دانیشتواندا و له پر ئیمه شی بینی. له پۆیشتنی ئیمه پیشتەر ئاگادار بوو، بۆیی بزه که وه سه ر لیویو ئه ستوری سمیله کانی کم بونه وه، واته (ها توانیومه چه ن کریکاریک بینمه ریزی ئیوه وه) وه نه بی ئیمه ش دهستی تایبه تیمان بۆی را نه تکاند بیت. وه ئیتر هه موو (نه نانه ت ساواکیه کانیش) سه را پا گۆی بووین.

"درود تیشکاوہ کانی سالہ کانی رہش، تینوانی نازادی، خوشک و برابیان، درود. ئەندامی کانونی نوسه رانی ئیرانم و له گهله لگرتنی ئیستقلالی بیرو بوچونه کانم، هەر خۆم بهرپرس بهووم که ئەلئیمو بیرو بوچونی خۆم." سه عید بهم دەست پیکرده ئەویست ئەگەر گرتیان هەر خۆی بگرن و کانون تاوان بار به هاندانی ئەندامانی نه کریت.

"لهوه ته دهستم کردوه به نوسین چوار کتیب له من چاپ کراوه، یه کتیبیان هەر له چاپخانه دا ماوه تهوه و ئیجازه ی نیه بلاو بیتهوه هەر که له زیندان هاتمه دهر چاپخانه که داوای پارهی لی کردم و منیش بۆم قهرز کرد. کتیبی (صدای میرا) ههفته یک دواي چاپ کۆ کرایه وه و نه یان هیشت بفروشیته بۆ ئەویش ههم قهرزار بوم و ههم پویشتمه زیندان. کتیبیکم له بارهی هونەر و په یوهندی له گهله بیرو بروادا نوسیه وه. هه رگیز ئیجازه ی چاپی وهر نگرته.

شانۆیکم نوسیه وه به ناوی "هه سه نک" ئەم چیرۆکه له وته نوسراوه تا ئیستا به ده ها زوان له چاپ دراوه چون چیرۆکی ئەبو الفه زلی به یه هه قیه، من ته نیا کردومه به شانۆ کتیبه که ی به یه هه قی له بازاردا هه یه به لام شانۆکه ی من گیراوه و زیندان کراوه. هه یچ کام له نوسینه کانم ئیجازه ی چاپیان نیه. ته نیا شانۆی "مونتسرا" به مرچیک ئیجازه ی هه یه بکریت به شانۆ له ژیر چاودیری کومیته ی تئاتر و نمایشدا بیته. ئەمه، یانی (اندیشه و هنر در صورتی که آزاد نباشد، آزاد است)."

سه عید پیش ئەوه دەس کات به شیعه ره کانی خۆی ئەم چهند به یته ی له حافظ خوینده وه:

دانی که چنگ و عود چه تقریر می کند
پنهان خورید باده که تعزیر می کند
ناموس عشق و رونق عشاق می برد
مخ جوان و سر زتش پیر می کند
کویند حرف عشق بگویند و مشوید
مثل حکایتی است که تقریر می کند

دهنگی چه پله ی دانیشتون پشته ساواکیه کانی ئەله رزان و دلای "تینوانی نازادی" ئاو پژین کرد. سه عید خه ته ریکی گه وره بوو بو شا و ره ژیمه که ی هەر له بهر ئەوه هەر له زیندانا مافی ژیانیه هه بوو. به لام بۆ خومه ینی و ره ژیمه که ی، ئەوه نده خه ته ر بوو که له زیندان کردنیچی ئەترسان و له شهوی زهماوه نده که یدا گرتیان و له گهله سی که سی تر تیرباران کران و له باتی جلی سپی بووکی، جلی ره شی تازیه تیان کرده بهر تازه بوکه که ی سه عید. یادی پیروژ بیته